

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

**Behövs det två besvärsmodeller i
kommunala ärenden - finns det
okynnesöverklaganden?**

Eija Mäkinen

Uppsala 11.5.2016

Finns det behov för kommunmedlem att få överklaga kommunala beslut ?

- *Politisk debatt om rätten att överklaga*
 - **Effektivitet: Överklaganden fördröjer viktiga projekt.**
 - **Det finns ”okynnesöverklaganden”, ”chikan”**
 - **Det är möjligt att fortsätta politik med rättsliga medel**
 - **Myndigheterna borde inte överklaga varandras beslut!**
- **Juha Sipiläs regeringsprogram:** ” I alla byggnads- och miljöärenden övergår man till ett förfarande där besvärsmått till högsta förvaltningsdomstolen förutsätter besvärstillstånd. För meddelandet av besvärstillstånd sätts det ut en bindande tidsfrist. Rättegångskostnaderna för besvär över beslut om markanvändningstillstånd och bygglov höjs. **En övergång från kommunalbesvär till förvaltningsbesvär i planläggningsärenden utreds.**

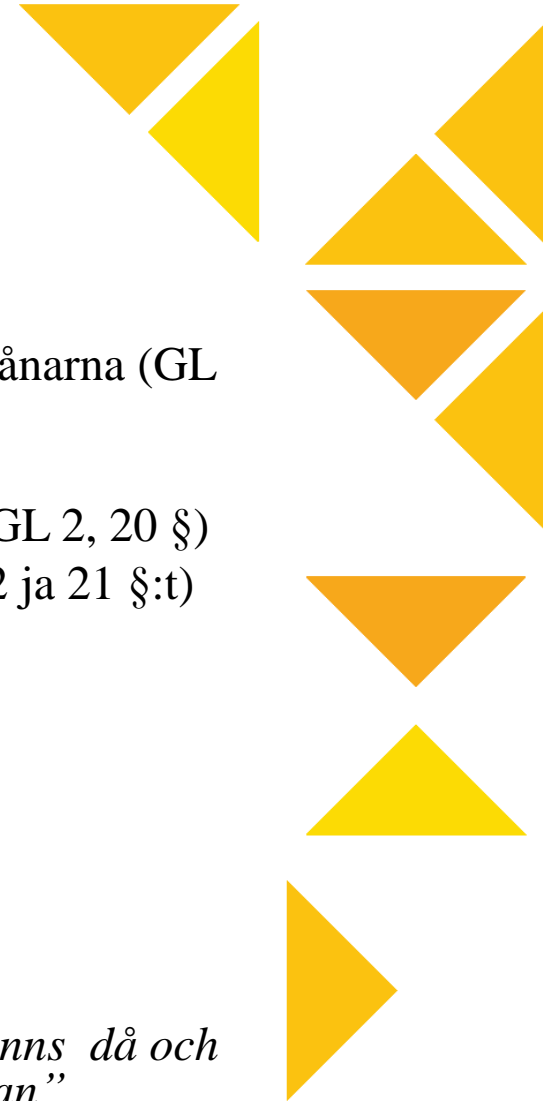
Kommunmedlems besvärsrätt

○ Teoretiska grunder

- Kommunal självstyrelse som självstyrelse för kommuninvånarna (GL 121 §)
- Minskar behov för statlig tillsyn och kontroll (GL 121 §)
- Deltagande i offentliga angelägenheter som en *rättighet* (GL 2, 20 §)
- Tryggar fri- och rättigheterna och god förvaltning (PGL 22 ja 21 §:t)
- Rättstatliga grunder och kommunal självstyrelse

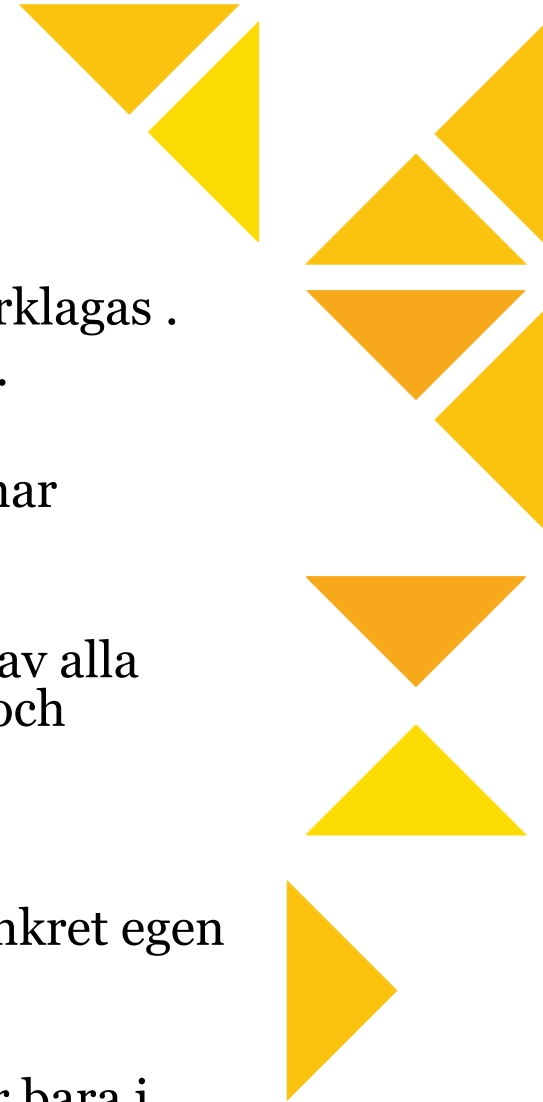
○ Praktiska grunder

- Tryggar kvalitet och laglighet i beslutsfattandet
 - Kommunerna har märkvärdiga uppgifter
 - Tryggar spelregler i politiken
- Domarna i intervjun om ”överklagandet som yrke” ”*Det finns då och då en i domkretsen som anser sig vara en lokal ombudsman*”

Vem överklagar, har klaganden framgång? (1.Planläggningen)

- 10% av kommunernas beslut i detaljplanefrågor överklagas .
- Alltså 90 % av 1500 detaljplanbeslut överklagas inte.
- Enskilda överklagar mest (75%, YM 19/2013), men har framgång minst (18% jfr. föreningarna 29 %)
- Statens NTM-central överklagar bara sällan (4,1 % av alla besvär) men har framgång bäst 80% (generalplan- och strandgeneralplanklagomål även i 95%), andra myndigheterna 1,2 % och har framgång 63 %.
- De allra flesta klaganden är personer som har ett konkret egen intresse i saken.
- Det är mycket sällan att kommunmedlem överklagar bara i egenskap av kommunmedlem.

Hur klaganden har framgång (2. den allmänna kompetensen)

Klaganden har framgång mindre än i planärenden

Vaasa domskrets 2006 (10,1%) och 2008 (25,6%)

Tavastehus domskrets 2006 (16,7%) och 2008 (21,3)

Grunderna

- Olagliga val till förtroendeplatser ?
- Olagliga processer i möten
- Diskriminering när kommunen har gett finansiell stöd
- Taxor som är högre än lagen tillåter
- Sammanslutningsavtal har inte respekterats
- Har valt en revision utan att ta hänsyn till oavhängighet
- Tjänstemannen eller förtroendevalda har varit jäviga i beslutsfattandet
- Olagliga beslut att hålla saken i hemlighet

Frågan om okynnesöverklaganden

- **Vad menas med begreppet okynnesöverklagande? Finns sådana?**
 - Okynnesöverklagande om domstolen avslår besväret?
- **Olika synvinklar i planläggningen**
 - Jordägaren, byggherre exploatör
 - kommun
 - Granne eller annan intressegrupp
 - Miljörisk - sakägare?
 - Samhällestruktur, trafik, fritidsområden-sakägare
 - Kultur och naturvärden -sakägare.

Vad kan man göra?

- **Det finns ingen märkvärdig problem om okynnesöverklaganden i Finland**
- **Det finns alltid möjlighet att förbättra processen**
 - Resurserna i domstolen är en viktig förutsättning
 - Processen i domstolen kan utvecklas
- **Det har redan gjorts mycket**
 - Det krävs tillstånd att få överklaga till högre instans på många områden, men inte alla på den allmänna kompetensens område
 - Rättegångsavgifterna har höjts- 250 euro i förvaltningsdomstolen och 500 euros i högsta förvaltningsdomstolen.
- **Behov att kasta bollen till kommunerna**
 - Hänsyn till hur bra markpolitiken genomförs, samråd, till öppenhet och delaktighet, till god förvaltning

Behövs det två besvärsmodeller?

- **En rättsvetenskaplig diskussion har pågått i Finland (Mäenpää, Tarukannel, Pohjolainen)**
 - Kommunalbesväret och förvaltningsbesväret har närmat sig
 - Besvärsgrunderna i båda är bara laglighet
 - Rätten att överklaga vid i synnerhet på miljöområdet i båda modellerna.
- **Kommunalbesväret har sina särdrag som skyddar kommunal självstyrelse, men**
 - Rätten att överklaga kan ges till kommunmedlem på valda områden fast modellen är förvaltningsbesvär?
 - Processuella begränsningar till domstolen fast besväret är förvaltningsbesvär ?
- **Motsatta utvecklingen att helt och hållet slopa kommunmedlems rätt att överklaga förutsätter starkare statlig kontroll?!**